

SKANI
10

Echoes of Latvia

Laura Zariņa, vijole / violin / Violine
Agnese Eglīņa, klavieres / piano / Klavier

1. Lūcija GARŪTA (1902-1977)	3:25
Daina vijolei un klavierēm (1949) / (Latvian folk song) for violin and piano / (ein lettisches Volkslied) für Violine und Klavier	
2. Renāte STIVRINA (1985)	9:08
Vilni nāk un vilni iet... vijolei un klavierēm (2024)* / Waves Come and Waves Go... for violin and piano / Die Wellen kommen und gehen... für Violine und Klavier	
3. Lūcija GARŪTA	5:04
Dramatisks moments. Regret vijolei un klavierēm (1931) / Dramatic Moment. Regret for violin and piano / Dramatischer Moment. Regret für Violine und Klavier	
4. Anna VEISMANE (1976)	6:50
The Target vijolei solo (2013/2018) / for solo violin / für Violine solo	
5. Lūcija GARŪTA	5:32
Rudenī vijolei un klavierēm (1925) / In Autumn for violin and piano / Im Herbst für Violine und Klavier	
6. Ruta PAIDERE (1977)	8:55
Lines. Points of Intersections vijolei un klavierēm (2014) / for violin and piano / für Violine und Klavier	
7. Lūcija GARŪTA	5:03
Lūgšana vijolei un klavierēm (1923) / Prayer for violin and piano / Das Gebet für Violine und Klavier	
8. Sabīne KEZBERE (1985)	7:56
Cita balss vijolei un klavierēm (2024)* / A Different Voice for violin and piano/ Eine andere Stimme für Violine und Klavier	
9. Lūcija GARŪTA	4:59
Largo e Andante religiosus vijolei un klavierēm (1939) / for violin and piano / für Violine und Klavier	
10. Dace APERĀNE (1953)	11:00
Fantāzija variācijās vijolei solo (1993) / Fantasy in Variations for solo violin / Phantasie in Variationen für Violine solo	
11. Selga MENCE (1953)	7:46
Starp ezeru un jūru vijolei un klavierēm (2024)* / Between the Lake and the Sea for violin and piano / Zwischen See und Meer für Violine und Klavier	
	TT: 69:53

* Lauras Zariņas pasūtinājums / Commissioned by Laura Zariņa / Auftragswerk von Laura Zariņa

Recorded at: September 4-6, 25, 2024, Latvian Radio Studio 1, Riga

Recording producer & sound engineer: Varis Kurmiņš

Editing, mixing, mastering: Varis Kurmiņš

Booklet text: Orestes Silabriedis

English translation: Egils Kaljo

German translation: Dace Ēdere

Photos: Jānis Poričis, janisphoto.com

Design: Gundega Kalendra, Raugs.eu

Executive producer: Egils Šēfers

©© LMIC/SKANI 169, 2025

Booklet in English / buklets latviešu valodā / Begleitheft in deutcher Sprache

skani.lv

LATVIJAS MŪZIKAS
INFORMĀCIJAS CENTRS

Kultūras ministrija

VALSTS
KULTŪRKAPITĀLA FONDS

Okolo-Kulaka
piemiņas fonda

Spīdolas
Kanādas kopa

Hans Rainer Vogel
Janet Winkler
Anonīms ziedotājs

Two outstanding artists – Laura Zariņa (violin) and Agnese Egliņa (piano) – present their listeners with a colorful bouquet of works by Latvian women composers. A wonderful gift for lovers of Latvian culture around the world.

A handwritten signature in cursive script, appearing to read "Vaira Vīķe - Freiberga".

Vaira Vīķe-Freiberga,
President of the Republic of Latvia (1999-2007)

Dear listeners!

You have in your hands a CD with music composed by Latvian women composers, conceived as a dialogue between two eras.

Just as in music, so too in life, we carry the imprints of the past while also being its continuation.

I invite you to take the time to consciously experience this idea through this music.

Oh, childhood, which creates such an undulating life –
at times as dazzling as a jewel,
at times dark as the depths of the sea,
where screams disappear without a sound.
Oh, you, colourful carelessness,
Oh, you, autumnal melancholy,
which, with an iron elegance
searches for the heart of the sky!
Incomplete, fragile,
to hope and to long –
can intimacy be found?
Everything could be so beautiful,
Prayers, faith ...
So much requires healing.
Do not become despondent, heart,
you can be strong.
Can freedom be found
between the streams?
Waves come and waves go...

Laura Zariņa

Lūcija Garūta's miniatures are like the vertebrae in the backbone of this album by Laura Zariņa and Agnese Eglīņa, and, between them are works by composers of the modern era, three of which were commissioned by Laura Zariņa.

GARŪTA

Lūcija Garūta was a vivid concert pianist and concert master, beloved lecturer of music theory at the Jāzeps Vītols Latvian Academy of Music and one of the most exciting, ardent, and sincere composers on the very characteristic wave of romanticism of the first half of the 20th century, with a powerful Scriabin as well as a slight French influence.

Her list of works includes many piano miniatures and one piano concerto, an impressive number of solo songs and a broad collection of choir songs, multiple cantatas and oratorios, as well as an opera, which has not yet been performed, a few symphonic works and opuses for organ. Her wartime cantata *God, Thy Land is Burning!* has a symbolic meaning, as it was premiered with the author herself at the organ and was banned during the Soviet occupation, since it overtly openly expressed the nation's mood during the time when one occupying force was followed by another (there is a notably similar affect in the Dramatic moment episode with the dotted rhythm group sequence).

Lūcija Garūta was excellently characterised by one of her closest friends and stage partners – tenor Mariss Vētra: "If we met Lūcija in a larger society gathering, or in an evening gown far from the piano, then she would not seem very interesting. She does not even know how to provide a 'sympathetic smile'. However, give her a good piano, preferably a Steinway with three pedals, and she will tell a story that can be heard even by those who do not know how to listen. Her fingers breathe and cry... Lūcija Garūta takes pleasure in only two things – coffee with sweet buns and cars. If she is tired, give her a coffee or start to talk about driving fast in cars with your hands on the wheel and Lūcīte's eyes will sparkle."

Yes, Lūcija Garūta owned a BMW, she was one of the first women in Latvia who received her driver's license.

Lūcija Garūta actively followed achievements in aviation. She kept newspaper clippings and, in the 1930s, wrote an opera *The Bird in Silver* about a person who was ready to travel to space. Excited discussions about astronomy, physics and technology were fairly frequent in Garūta's family, since her sister Olga's husband Roberts Krastiņš was a self-taught physicist and performed major experiments at home.

The impulsive nature of Lūcija Garūta's music is, at once, her power and weakness, since questions of form tended to stay in the background, and her own poetry is both enthusiastic, while being very uniform in style.

On this album, our business is with music without text.

Folk Song is a typical example of the musical glorification of her homeland's forest and outdoors, which shows the author as a being full of the warmth of the heart, one who truly loves that which has been given her. A contrast to this miniature's mood is the fact that, in 1949, when this opus was composed, Stalin cruelly deported more than 40,000 residents of Latvia, approximately 2% of the population.

The miniatures *Dramatic Moment* and *Prayer* are spiritual relatives— excellent examples of Garūta’s starry unrest. The miniature *In the Autumn* provides a pleasant surprise when, after a sad-hearted, very Garūta-like beginning in an eerie G flat minor comes an ethnically vital episode in F sharp major, which confirmed that Garūta quite liked keys with many accidentals.

A similar structure is in *Largo e Andante religioso*, which begins with a kind of sorrowful gondola barcarolle, until precisely at the three minute mark, a compelling *Andante religioso* appears. The composer and distinguished music critic Jēkabs Graubīns said the following about the characteristic example of Garūta’s form: “[Garūta] attempts to take a small motif (longer in songs than in instrumental compositions) and, with great enjoyment, repeats it unchanged (at times tiring listeners), slowly raising its tessitura higher and higher, until it reaches its hoped for zenith.”

STIVRINA

“Waves come and waves go, | Blowing the sand of the dunes. | Days dawn and days set, | We must search for amber grains.” (From Zenta Mauriņa’s book *Amber Grains, Stories of Love and Contemplations*)

Renāte Stivriņa was born in Latgale, but has now, for some time, been living in Gdańsk, Poland, a city by the sea, so I would expect that water motifs will appear more frequently in her music.

Regarding her new opus, which was created with the support of the AKKA/LAA author stipend, the composer says:

“The sonic foundation of the musical material is formed by a cryptogram of the names and surnames of Laura Zariņa and Zenta Mauriņa: in the main motifs and their variations, combining both syllables and the sounds of the letters.”

From a content perspective, the quotation from Zenta Mauriņa contains much from a sense of time and space: waves and life as a reflection of eternity, life as an endless succession of days, which are limited by short periods of time. Amber grains as meaningful and significant stop signs, without which the concept of the presence of space seems too mysterious and undefined. It is not just a journey in the vastness of the Universe, but firstly one that begins in one’s own inner world, a sense of time and a way how we fill it.

Zenta Mauriņa (1897–1978) was a popular lecturer, a developer of the literary philosophical essay genre in Latvian culture, an author of fiction. After World War II, she lived in Sweden, was a lecturer at the University of Uppsala, and gained wider renown for her contemplations on Dostoevsky. She was married to Konstantīns Raudive.

•

Renāte Stivriņa composes, plays the organ, and organises.

She has composed more than 100 works: instrumental chamber music, music for solo organ as well as with other instruments, a number of choir works (mainly sacred works), works for voice and instruments, and some examples of electronic music. As of 2009, she is a member of the Latvian Composers’ Union. She finds inspiration for her music in paintings, specifically from Wassily Kandinsky, Mark Chagall, Joan Miró and Mark Rothko.

Renāte composed the children's opera *Singing Pepija*, the musical *Musical Espresso or the Dream Odyssey*, and, for that, she received the Polish Composers' Association Award, which was awarded to her at the festival Warsaw Autumn on September 21, 2022.

As of 2023, she is the lead organist at the Gdynia Franciscan Cloister. With particular interest, she researches and performs French organ music - both written and improvised. As an organist, she often performs in Poland, as well as in Latvia, Lithuania, Germany and the Netherlands.

She organizes chamber music concerts, and the programmes include Latvian music, including hers.

She has studied composition in Krakow and film music and audio-visual art at the Polish National Film, Television and Theatre School in Łódź.

VEISMANE

Regarding *Target* for solo violin, Anna Veismane said: "The title of the work has two meanings: a target, at which precisely thrown darts fly towards, and a target, as a purpose, a driver of ideas and life events. The virtuoso violin and turbulence of the recording reminds one of the flight of an arrow, which occasionally stops and drops at one point. The original composition was for two violins."

.

Anna Veismane's music is stylistically diverse; from expressive, dramatically rich orchestral works to sophisticated chamber music and jazz permeated works. She often finds inspiration in other forms of art, for example, poetry and visual art.

Her compositions are mainly instrumental chamber music for very varied formations and opuses for voice and instruments.

The poetry concert *Yellow Sidewalk*, with poetry by the 20th century modernist Monta Kroma and music by Anna Veismane received the Great Music Award in 2023 in the category Chamber Performance of the Year. The performance was created together with actress Guna Zariņa, flutist Maija Zandberga, bassoonist Jānis Semjonovs and pianist Rihards Plešanovs.

Anna Veismane is a music recording producer and a programme director at Latvian Radio 3 *Klasika* and teaches composition at the Ādaži region School of Art, and she also organizes the new music composition competition Composition in Ādaži.

PAIDERE

Ruta Paidere about her work *Lines. Points of intersections*:

"My internal sound perception for this work formed when visiting an exhibition of the distinguished German-Venezuelan artist Gego (1912-1994). Her works are characterized by an inexhaustible variety and the absolute clarity of one simple line.

I was attracted to her art by its overconfident simplicity and almost unnatural transparency. The vital power of her ideas, and, particularly, their technical realization, left a very strong impression on me.

My own thought was to solder together both instruments – piano and violin – into one sonic sculpture, which is formed from hundreds of planes and lines of elastic metal, which, somehow, become visible in space. The timbre of the piano and performance style is mainly formed from the characteristics of the sound of the violin and typical violin performance techniques, for example, pizzicato, tremolo or arpeggios, but, in all cases, it is one vocal line, which contrasts with the potential orchestral sound of the piano, which I wanted to avoid.

The work *Lines. Points of Intersections* was composed in 2014 for Vineta Sareika and Lauma Skride, who premiered the opus."

.

Ruta Paider has studied music in Latvia, Germany and England. As of 2016, she is a professor at the Hamburg University of Music and Drama in the Music theory and composition faculty.

She has written music for the most varied groupings of musicians, as well as for solo musicians, who perform her music in Latvia and elsewhere in Europe, and she also publishes essays about varied themes in the Latvian press.

Paider's composition *Tempera* for string orchestra was nominated for the Latvian Great Music Award in 2012.

KEZBERE

Regarding her composition *Another Voice*, Sabīne Kezberē said: "The poet Jāna Egle once gave me her poetry collection *Ice Sky* as a present. While reading it, I stopped at a poem which spoke to me and became the foundation for the work *A Different Voice*. This poem moved me with its sensuality and beautiful sincerity. In that way, a composition formed that was intuitive and based fully on emotions."

"I have a different voice when I talk to you
it comes from a time
where a woman nurtures the children and the hearth
and is always waiting at home
and then he comes
the strongest and most beautiful
the smell of sticky sweat
and fresh blood comes in with him in the cave
promising bountiful days
at least until the next full moon
and quietly observes
the flushed faces of the sleeping children
but she takes the clay pot off the coals

puts more firewood on so the fire still lives
embraces him from behind
and quietly trembling says

come eat, and then I will bathe you
that is the kind of voice I have
when I talk to you"

/Jana Egle/

Jana Egle (1963) is a distinguished poet, notable story author, songwriter, and winner of literature and culture awards, an inseparable participant in cultural events in the Kurzeme region, and promoter.

.

In her music, Sabīne Kezberē enjoys creating a balance between the emotional and the rational. She composes for acoustic music instruments. Her music mainly forms intuitively, concentrating on tasteful harmonies, textures, rhythm and timbral combinations.

Her works include instrumental chamber music, choir songs, a few works for orchestra, opuses for voice and instruments.

Sabīne Kezberē's works have been performed at festivals, competitions, and concerts at Carnegie Hall, the Alfred Cortot Hall, the festivals A parte 2023 and Afekt 2022, The ISCM World New Music Days 2013 in Bratislava, where Sabīne's work Monologue was performed; The Latvian New Music Days, *Ung Nordisk Musikk* in Reykjavik (2012) and Copenhagen (2011). Sabīne's compositions have been included on multiple albums. In 2011, Kezberē received the Tālivaldis Keniņš award. In 2022, she became a member of the Norwegian Composers' Union.

Sabīne Kezberē received her Master's degree in composition from the Jāzeps Vītols Latvian Academy of Music, where she studied with Selga Mence; she also studied at the Norwegian Academy of Music, where, influenced by Lasse Thoresen, she became particularly interested in spectromorphology.

APERĀNE

"I could say: - I already know that,
That kind of moment is no longer unknown to me,
Though my heart was heavier than lead,
Though I became familiar with everything,
I am like a green forest"

(A fragment from the poem *The Water Overflows the Banks* by Māris Čaklais, from the collection *The Walker and Eternity*, 1967)

Dace Aperāne says: "A significant source of inspiration for this work, which I dedicated to violinist Rasma Lielmane,

was the prose poem *The Sodden Mass* by Slovenian poet Aleš Debeljak (1961–2016) ... The poem describes an ‘unknown melody, and the words are difficult to hear’ which is heard in a bitter winter atmosphere, ‘walking in an uneven circle above half-frozen waters’, when the disturbing landscapes seemingly from the subconscious interact with more hopeful feelings.

Themes, which, to me, symbolize this ‘unknown melody’ can be heard in the main theme, and the fourth and eighth variations of this opus.

When I had written and experienced this work, I read some of Māris Čaklais’ poetry, which expressed to me the emotional essence of this work – that, after harsh and difficult experiences, it is possible to be renewed and to live with hope. That is why I decided to include this quote in the score of *Fantasies Variations*.

The work is made up of a theme with eight variations. The first variation begins at 1:40. The echoes of the “unknown melody” we can endeavour to hear in these sections: from 4:04 to 5:35, and at the end of the opus or the last variation, which begins at 9:12.

Māris Čaklais (1940–2003) was, in the second half of the 20th century, a resident of the upper tiers of the Mount Olympus of Latvian poets – a laconic, but rich language, defined formulations, which do not lose their poetic nature, an independent thinker and, in our era, undeservedly somewhat forgotten.

.

Dace Aperāne was born to a Latvian immigrant family in Canada, currently has been living for many years in the United States, works as a music teacher, composes and is irreplaceable in the Latvian cultural community across the ocean and in Latvia. Since the 1970s, she has been an active organizer of musical events in the US and Canada. She has directed the World Federation of Free Latvians music division and is the director of the Latvian cultural society *Tilts*. Dace has helped administer young musicians’ master classes (previously in Jaungulbene and Ogre, now in Sigulda) since the 1990s, and these master classes have been an excellent forge for the skills of budding musicians. For all her work, Dace received the Great Music Award in 2015. She is an officer of the Latvian Order of the Three Stars.

Her works include many piano works, instrumental and vocal chamber music, choir works, music for symphony orchestra, choir with instruments, theatre music and an ironic musical.

In Dace Aperāne’s music, one can meet an enchanted girl, a dreaming city, a resounding Riga, a green star, bells in fog, the Lord’s songs and folk songs, visions of the seas and abstractions, buzzing trees, and, like Astrīde Ivaska would say, “your unchanging breath”.

MENCE

"I live between the lake and the sea,
Between the silence and the storm waters
Both the glimmers of sunshine, the bitter breath of the depths
Like a rainbow, I drink from them"

(Olafs Gütmanis, from his first poetry collection *Strong Knots*, 1964)

Regarding her work, Selga Mence says: "I doubt I will be able to say anything better than the first two lines of the poem. That is the most beautiful characterisation of the city I was born in [Liepāja] and a characterisation of all of our lives. I previously used this poetry by Olafs Gütmanis in my song cycle for women's choir *In the Silence of the Storm*."

Liepāja, Latvia's third largest city, can be found between the Baltic Sea and the Liepāja Lake, which was formed when the Baltic Sea receded. The distance between the lake and the sea is a few kilometres (approximately three at its widest). The lake is an ornithological preserve, the lake is slowly becoming overgrown, but it still is impressively large. The sea at Liepāja is a juicy dark blue, intensive, and wavy. Liepāja is a place of powerful wind gusts and an auspicious joie de vivre.

Olafs Gütmanis (1927–2012) felt that in his bones - a poet with masculine, individually rough and deeply emotional verses, a writer of memoirs, an active member of the Writers' Union and the chairman of the Liepāja division of the Latvian People's Front during the Latvian Awakening era.

.

Selga Mence is a notable composer, a lecturer for many years at the Jāzeps Vītols Latvian Academy of Music, was the director of the composition faculty at the JVLMA, and her students include Ēriks Ešenvalds, Jēkabs Jančevskis, and Platons Buravickis. She is a commander of the Latvian Order of the Three Stars.

Selga Mence's compositions include many works for a *cappella* choir, as well as with instruments, many compositions for solo voice, many opuses for string and symphony orchestras, she has also composed for the organ.

Her music has a neoromantic nature, enthusiastic, occasionally inlaid with modern compositional techniques; it can be drawn with broad strokes, and it can have a fine mechanical build, at times openly sentimental, but always a high quality, in the sense of taste. The Song Festival combined choir highly values her music. She considers melody vital, and that is why she often turns to the song genre. She willingly finds inspiration in Latvian folk songs.

Violinist **LAURA ZARINA** has been regularly performing the music of Latvian composers for many years. That includes the once lost and later reborn Violin concerto by Latvian-Canadian composer Jānis Kalnīņš, given to her

in 2019 by the Canadian Music Centre, and the European premiere of the Violin concerto by Latvian-Canadian composer Imants Raminš, which was broadcast live in 2023 by Latvian Radio 3 *Klasika*. Also notable are her performances of works for violin and orchestra by Pēteris Vasks in Latvia and Germany.

Her active performance as a soloist and chamber musician has brought Laura Zariņa together with distinguished artists throughout Europe, as well as North and South America. She has studied music in Latvia, Germany, and the United States.

On this album, Laura Zariņa plays a violin by the Italian maker Antonio Gragnani, which comes from the private collection of a German patron.

laurazarina.com

Pianist **AGNESE EGLINA** has received the Latvian Great Music Award three times: For distinguished work in an ensemble (2010), For distinguished performances throughout the year (2020) and For distinguished interpretation together with Sinfonietta Rīga (2021).

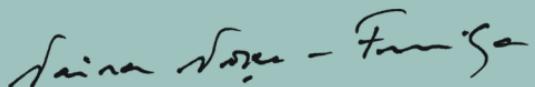
Agnese Eglīņa actively performs with Latvia's leading musicians and renowned international soloists, and creates concert programmes with distinguished instrumentalists.

The artist regularly performs works by Latvian composers and has facilitated the composition of several new works. She has recorded many CDs. In 2018, together with the trio Art-i-Shock she received the Golden Microphone award in the category Best Academic Music Album of the Year.

Agnese Eglīņa has performed throughout Europe, South Africa, Brazil, the United States and China.

agnese-egrina.com

Divas izcīlas mākslinieces – Laura Zariņa – vijole – un Agnese Eglīņa – klavieres – šeit pasniedz saviem klausītājiem daudzkrāsainu buķeti ar latviešu sieviešu komponistu darbiem. Burvīga dāvana latviešu kultūras cienītājiem visā pasaule.

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Vaira Viķe - Freiberga".

Vaira Viķe-Freiberga,
Latvijas Republikas prezidente (1999-2007)

Dārgie klausītāji,

jūsu priekšā atrodas disks ar latviešu sieviešu komponistu mūziku, ko esmu iecerējusi kā divu laikmetu dialogu. Gan dzīvē, gan mūzikā esam dzīves stāstījuma veidotī un vienlaikus arī turpinātāji.

Es aicinu jūs veltīt laiku, apzinātī izdzīvot šo domu caur šo mūziku.

Ak, bērnība, kas tik vilnaini dzīvi veido –
reizēm mirdzoša kā dārgakmens,

reizēm tumša kā jūras dzīles,
kur kliedzieni pazūd bez skaņas.

Ak, tu, krāsainā vieglprātība,

Ak, tu, rudenīgā melanholijsa,
kas ar dzelžainu eleganci
meklē debesu sirdi!

Nepilnīga, trausla,
cerot un ilgojoties –

vai tuvība vēl ir atrodama?

Tik skaisti viss varētu būt.

Lūgšanas, ticība ...

Tik daudz kam vajadzīga dziedināšana.

Nekrīti izmīsumā, sirds,
tu vari būt tik stipra.

Břīvibu atrast

starp straumēm?

Vilni nāk un vilni iet...

Laura Zariņa

Lauras Zariņas un Agneses Egliņas tvaru kā mugurkaula skriemeļi satur klasiķes Lūcijas Garūtas miniatūras, un tām pa vidu gandrīz pilnīgi regulāri liktas mūslaiku autoru kompozīcijas, no kurām trīs tapušas speciāli pēc Lauras Zariņas aicinājuma.

GARŪTA

Lūcija Garūta bija spoža koncertpianiste un koncertmeistare, studentu dievināta mūzikas teorētisko priekšmetu docētāja Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijā un viena no aizrautīgākajām, kvēlākajām, sirsniņgākajām komponistēm latviešu 20. gadsimta pirmās pusēs mūzikas tik raksturīgajā romantisma vilnī ar diezgan spēcīgu Skrjabina un mazliet arī franču iespāidu.

Lūcijas Garūtas darbu sarakstā ir daudz klavierminiatūru un viens klavierkoncerts, iespaidīgs daudzums solodziesmu un virkne kordziesmu, vairākas kantātes un oratorijas, līdz šim tā arī neuzvesta opera, daži simfoniskie darbi un opusi ērģelēm. Simbolisku nozīmi ieguvusi Lūcijas Garūtas karalaika kantāte *Dievs, Tava zeme deg!*, kurās pirmsmakaņojums notika ar pašu autori pie ērģelēm un kas padomju laikā tika stingri noklusēta, jo tā pārāk klajai iztezē tautas noskoņojumu laikā, kad vienai okupācijas varai pa pēdām nāca cita (zināmas afekta līdzības ir *Dramatiskā momenta* epizodē ar punktētā ritma grupas sekvenci).

Lūciju Garūtu lieliski raksturojis viens no viņas sirsniņgākajiem draugiem un skatuves partneriem tenors Mariss Vētra: "Ja mēs Garutes Lūciju satiekam lielā sabiedrībā jeb vakara kleitā tālu no klavierēm, tad viņa neliekas sevišķi interesanta. Viņa neprot pat "simpatiski smaidīt". Bet padodat viņai labas klavieres, pēc iespējas Steinway ar trim pedājiem, un viņa stāsta tā, ka dzird pat tas, kas neprot klausīties. Viņas pirksti elpo un raud... [...] No Lūcijas Garutes izpriečām atzīmējamas tikai divas – kafija ar saldām maizītēm un auto. Ja viņa ir nogurusi, dodat kafiju jeb sākat runāt par traukšanos automašīnā ar stūri rokās, un Lūcītes acis iemirdzēsies."

Jā, Lūcijai Garūtai piederēja siksniņa BMW, viņa bijusi viena no pirmajām sievietēm Latvijā, kura ieguvusi autovadītājas tiesības.

Lūcija Garūta aizrautīgi sekoja līdz cilvēku panākumiem aviācijā. Izgrīze laikrakstu ziņas un 30. gados uzrakstīja operu *Sidrabotais putns* par cilvēku, kurš gatavojas iekarot kosmosu. Aizrautīgas sarunas par astronomiju, fiziku un tehniskajām zinātnēm Garūtas gimenēs lokā bijušas diezgan biežas, jo komponistes māsas Olgas vīrs Roberts Krastiņš bijis autodidakts zinātnieks fizikā un mājās veicis nopietrus eksperimentus.

Lūcijas Garūtas mūzikas impulsīvā iedaba ir reizē viņas spēks un vājums, jo formas jautājumi mēdz palikt otrā plānā un arī pašas dzeja ir gan jūsmīga, tomēr arī stipri vienveidīga.

Šajā albumā mums ir darišana ar bezteksta mūziku. *Daina* ir tipisks dzimtenes mežu un āru skaniskās apdzīvošanas paraugs, kas autori rāda kā sirds siltuma pilnu būtni, kas patiesi mīl to, kas viņai dots. Kontrastu ar miniatūras noskanu dod fakts, ka 1949. gads, kad top šis opuss, ir arī gads, kad Stalīna nezēlīgā roka deportē no Latvijas vairāk nekā 40 tūkstošus iedzīvotāju, kas ir apmēram 2 procenti no Latvijas iedzīvotāju skaita.

Gara radinieces ir miniatūras *Dramatisks moments* un *Lūgšana* – teicams piemērs Garūtas zvaigžnotajam nemieram. Miniatūra *Rudens* patīkami pārsteidz ar to, ka pēc grūtsirdīgā ļoti garūtiskā sākuma pabaisajā

sibemolminorā nāk etniski vitāla epizode Fadiēzmažorā, apliecinot, ka Garūtai ļoti patika tonalitātes ar daudzām alterācijas zīmēm pie atslēgas.

Uzbūvē druskus līdzīgs ir *Largo e Andante religioso*, kas sākas ar tādu kā sēru gondolu barkarolu, līdz akurāt ar trešo minūti iestājas aizgrābjošs *Andante religioso*. Komponists un izcilais mūzikas kritiķis Jēkabs Graubīniš šo teic kā raksturīgu Garūtas formveides paraugu: “[Garūta] mēdz nemt nelielu motīvu (dziesmās garāku nekā instrumentālkompozīcijās) un to ar lielu patiku nemainītu atkārtot (dažreiz klausītāju ar to pat nogurdinot), pamazām ceļot to testītūrā augstāk un augstāk, līdz sasniegts iecerētais zenīts.”

STIVRINA

“Vilņi nāk un vilņi iet, | Kāpu smiltis putina. | Dienas dzimst un dienas riet, | Dzintargraudi jāmeklē.”
(no Zentas Mauriņas grāmatas *Dzintargraudi. Mīlestības stāsti un pārdomas*)

Latgalē dzimusī Renāte Stivrīna jau kādu laiku dzīvo Polijas pilsētā Gdāņskā, kas atrodas jūras krastā, tāpēc pieļauj, ka viņas mūzikā arvien biežāk parādīsies ūdens motīvi.

Par jauno opusu, kas tapis ar AKKA/LAA piešķirtās autora stipendijas atbalstu, autore saka:

“Muzikālā materiāla skanisko pamatu veido Lauras Zariņas un Zentas Mauriņas vārda un uzvārda kriptogrammas: pamatmotīvs un to variācijas, kombinējot gan zilbju, gan burtu skanu nosaukumus.”

No saturiskā viedokļa raugoties, Zentas Mauriņas citātā ir daudz no kosmosa laika un telpas sajūtas: vilņi un dzīve kā bezgalības atspoguļojums, dzīve kā nebeidzama dienu virkne, kuru tomēr ierobežo īsas laika vienības. Dzintargraudi kā jēgpilni un svarīgi pieturpunktī, bez kuru klātesamības kosmosa jēdzieni šķiet pārāk mīklains un nenoteikts. Tas ir ceļojums ne vien Visuma plašumos, bet visupirms sevis paša iekšējās pasaules telpā, laika izjūtā un veidā, kā to piepildām.

Zenta Mauriņa (1897–1978) bija populāra lektore, literāri filozofisku eseju žanra izveidotāja Latvijas kultūrā, dailīliteratūras autore. Pēc Otrā pasaules kara dzīvoja Zviedrijā, bija docētāja Upsālas Universitātē, plašāku ievēribu guva ar apceri par Dostoevski. Konstantīna Raudives dzīvesbiedre.

.

Renāte Stivrīna komponē, spēlē ērģeles un rīko.

Vairāk nekā 100 darbu sarakstā: instrumentālā kamermūzika, mūzika ērģelēm solo un ar citiem instrumentiem, virkne kordarbu (galvenokārt sakrālu), skandarbi cilvēka balsij un instrumentiem, kādi elektroniskās mūzikas paraugi. Kopš 2009. gada Latvijas Komponistu savienības biedre. Mūzikā labprāt iedvesmojas no glezniecības, konkrēti, no Vasilija Kandinska, Marka Šagāla, Huana Miro un Marka Rotko.

Renāte komponējusi bērnu operu *Dziedoša Pepija*, mūziklu *Muzikālais espresso jeb Sapņu odiseja* un par to saņēmusi Polijas Komponistu savienības balvu, kurās pasniegšanas ceremonija notika 2022. gada 21. septembrī festivālā *Varšavas rudens*.

Kopš 2023. gada – Gdiņas Franciskānu klostera galvenā ērģelniece. Ar sevišķu interesi pēta un atskano franču ērģelmūziku: gan pierakstīto, gan improvizēto. Kā ērģelniece daudz koncertē Polijā, arī Latvijā, Lietuvā, Vācijā un Niderlandē.

Organizē kamermūzikas koncertus, iekļaujot programmās latviešu mūziku, arī savu.

Studējusi kompozīciju Krakovā un kinomūziku un audiovizuālo mākslu Lodzas Filmu, televīzijas un teātra augstskolā.

VEISMANE

Par Mērķi vijolei solo Anna Veismane saka: "Skaņdarba nosaukumā ietvertas divējas nozīmes: mērkis, kurā traucas precīzi mētas šautras, un mērkis kā nolūks, ideju un dzīves notikumu virzītājs. Vijoļnieciski virtuozais un trausmainais skaņuraksts atgādina bultas lidojumu, kas ik pa brīdim apstājas un piezemējas vienā punktā. Kompozīcija oriģinālā rakstīta divām vijolēm."

.

Annas Veismanes mūzika ir stilistiski daudzveidīga; no ekspresīviem, dramatisma piesātinātiem orķestra darbiem līdz izsmalcinātai kamermūzikai un džeza caurstrāvotiem skaņdarbiem. Iedvesmas avots nereti ir citi mākslas veidi, piemēram, dzeja un vizuālā māksla.

Darbu sarakstā – galvenokārt instrumentālā kamermūzika ļoti dažādiem sastāviem un opusu balsij un instrumentiem.

Dzejkoncerts *Dzeltenš trotuārs* ar 20. gadsimta literatūras modernistes Montas Kromas dzeju un Annas Veismanes mūziku ieguva Lielo mūzikas balvu 2023 kategorijā *Gada kamerizrāde*. Uzvedums veidots kopā ar aktrisi Gunu Zariņu, flautisti Maiju Zandbergu, fagotistu Jāni Semjonovu un pianistu Rihardu Plešanovu.

Anna Veismane ir mūzikas ierakstu producente un programmu vadītāja Latvijas Radio 3 *Klasika* un pasniedz kompozīciju Ādažu novada Mākslu skolā, kā arī organizē mūzikas jaunrades konkursu *Skaņuraksti Ādažos*.

PAIDERE

Ruta Paidere par skaņdarbu *Lines. Points of intersections*:

"Mans iekšējais skaņas priekšstats par šo skaņdarbu veidojās izcilā vācu-venecuēliesu mākslinieces Gego (1912–1994) izstādes apmeklējuma laikā. Viņas darbus raksturo neizsmejama daudzveidība un vienas vienkāršas līnijas absolūta skaidrība.

Viņas mākslā mani piesaistīja pārdrošs vieglums un gandrīz pārdabisks caurspīdīgums. Viņas ideju būtiskais spēks un jo īpaši to tehniskais īstenojums atstāja uz mani ļoti spēcīgu iespaidu.

Manis pašas nodoms bija abus instrumentus – klavieres un vijoli – salodēt vienā skaņas skulptūrā, kas veidota no simtiem plānu un elastīgu metāla līniju, kas sazin kā top redzamas telpā. Klavieru tembris un spēles stils pamatā veidots no vijoles skaņas īpašībām un tipiskām vijoles spēles tehnikām, piemēram, picikāto, tremolo vai arpēdžijas,

bet jebkurā gadījumā tā ir vienas balss līnija, kas kontrastē ar klavieru iespējamo orķestrālo skanējumu, no kura nolēmu izvairīties.

Skaņdarbs *Līnijas. Krustošanās punkti* 2014. gadā komponēts Vinetai Sareikai un Laumai Skridei, kas bija opusa pirmatskanotājas.”

•

Ruta Paidere studējusi mūziku Latvijā, Vācijā un Anglijā. Kopš 2016. gada profesore Hamburgas Mūzikas un teātra augstskolas Mūzikas teorijas un kompozīcijas katedrā.

Viņa rakstījusi mūziku visdažādākajiem mūziku sastāviem un solo māksliniekiem, kuri to atskano Latvijā un citur Eiropā, kā arī publicē esejas par dažādām tēmām Latvijas presē.

Paideres kompozīcija Tempera stīgu orķestrim tikusi nominēta Latvijas Lielajai mūzikas balvai 2012.

KEZBERE

Sabīne Kezberē par kompozīciju *Cita balss*: “Dzejniece Jana Egle reiz uzdāvināja savu dzejas krājumu *Ledus debesis*. Lasot apstājos pie dzejoļa, kurš mani uzrunāja un tapa par pamatu skaņdarbam *Cita balss*. Šis dzejolis mani aizkustināja ar jutekliskumu un skaisto patiesumu. Tādējādi tapa intuitīva un pilnībā sajūtās balstīta kompozīcija.”

“man ir cita balss kad runāju ar tevi
tā nāk no aizlaikiem
kur sieviete bērnus un pavardu auklē
un mūžigi gaida mājās
un tad viņš nāk
visstiprākais un viaskaistākais
lipīgu sviedru un
svaigu asiju smārds ienāk alā tam līdz
solot pārtikušas dienas
vismaz līdz nākamajam pilnmēnesim
un klusēdams noskatās
aizmigušu bērnu pietvīkušajās sejās
bet viņa noņem māla podu no oglēm
uzmet malku lai uguns joprojām dzīva
pieiet no muguras apskauj
un silti drebot saka
nāc paēd un tad es tevi nomazgāšu
tāda balss man ir
kad runāju ar tevi”

(Jana Egle)

Jana Egle (1963) ir izcila dzejniece, ievērojama stāstu autore, dziesminiece, literatūras un kultūras balvu ieguvēja, Kurzemes novada kultūras norišu neatņemama daļībniece un virzītāja.

Sabīnei Ķezberai pašai savā mūzikā patīk rast līdzvaru starp emocionālo un racionālo. Viņa komponē akustiskiem mūzikas instrumentiem. Mūzika top pārsvarā intuitīvi, koncentrējoties uz gaumīgu harmonijas, faktūras, ritma un tembra kombināciju.

Skaņdarbu sarakstā: instrumentālā kamermūzika, kordziesmas, daži orķestra darbi, opusi cilvēka balsij un instrumentiem.

Sabīnes Ķezberes darbi izpildīti festivālos, konkursos un koncertos Kārnegija zālē, Alfrēda Korto zālē, festivālos *Aparte 2023* un *Afekt 2022*, ISCM Pasaules jaunās mūzikas dienās 2013 Bratislavā, kur izskanēja Sabīnes darbs *Monologue*; Latvijas Jaunās mūzikas dienās, *Ung Nordisk Musikk Reikjavīkā* (2012) un Kopenhāgenā (2011). Sabīnes kompozīcijas iekļautas vairākos albumos. 2011. gadā Ķezbere saņēma Tālivalda Ķeniņa balvu. 2022. gadā viņa kļuva par Norvēģijas Komponistu savienības biedri.

Sabīne Kezbere ieguvusi magistra grādu kompozīcijā *JVLMA*, kur studēja pie Selgas Mences; vina mācījusies arī Norvēģijas Mūzikas akadēmijā, kur Lases Tūresena iespaidā īpaši interesējās par spektromorfoloģiju.

APERĀNE

"Var pateikt: – Es to jau zinu,
Nav brīdis man tāds vairs svešs,
Kaut smagāka sirds bij par svinu,
Kaut visu es iepazinu,
Es esmu kā zaļojošs mežs."

(Māra Čaklā dzejoļa *No krastiem ūdeņi iziet* fragments krājumā *Kājāmgājējs un mūžiba*, 1967)

Dace Aperāne saka: "Nozīmīgs iedvesmas avots šim darbam, ko veltīju vijolniecei Rasmui Lielmanei, bija slovēna dzejnieka Aleša Debeljaka (1961–2016) prozas dzejolis *The sodden moss...* Dzejoli aprakstīta "nezināma melodija, ar grūti saklausāmiem vārdiem", kas izskan skarbos ziemas apstāklos, "staigājot nevienādā aplī virs pussalušiem ūdeņiem", kad satraucošas ainavas it kā no zemapzinās mijas ar cerīgākām izjūtām.

Šajā opusā galvenajā tēmā, ceturtajā un astotajā variācijā ieskanas tēmas, kas man simbolizē šo "nezināmo melodiju".

Kad biju uzrakstījusi un izdzīvojusi šo darbu, izlasīju vienu daļu no Māra Čaklā dzejas, kas man izteica šī skaņdarba emocionālo būtību – ka arī pēc skarbiem un grūtiem pārdzīvojumiem ir iespēja atjaunoties un dzīvot ar cerību. Tamēlā izlēmu šo citātu ari ierakstīt *Fantāzijas variācijas* partitūrā."

Skaņdarbs sastāv no tēmas un astoņām variācijām. Pirmā variācija sākas 1:40. Nezināmās melodijas atbalssis varam mēģināt saklausīt šādos nogriežņos: no 4:04 līdz 5:35, un opusa beigās jeb pēdējā variācijā, kas sākas 9:12.

Māris Čaklais (1940–2003) bija 20. gadsimta otrās puses Latvijas dzejnieku Olimpa augstāko stāvu iemītnieks – lakovisku, bet ietilpīgu valodu, definējošiem formulējumiem, kas nezaudē dzejisko iedabu, domāšanā neatkarīgs un mūslaikos ļoti nepelnīti drusku piemirsts.

Dace Aperāne piedzima latviešu emigrantu ģimenē Kanādā, patlaban jau daudzus gadus dzīvo ASV, strādā par mūzikas skolotāju, komponē un ir neaizstājama sabiedriskā latviešu kultūras apritē aiz okeāna un Latvijā. Kopš 70. gadiem aktīva mūzikas dzīves rīkotāja ASV un Kanādā. Vadīusi Pasaules brīvo latviešu apvienības Mūzikas nozari, ir Latviešu kultūras biedrības Tīls vadoša darbiniece. Daces administrētie jauno mūziķu meistarkursi (savulaik Jaungulbenē un Ogrē, tagad Siguldā) kopš 90. gadiem ir teicama prasmju kalve topošajiem mūziķiem. Par šo visu Dace saņēmusi Lielo mūzikas balvu 2015. Triju Zvaigžņu ordeņa virsniece.

Skandarbū sarakstā: daudz klaviermūzikas, instrumentālās un vokālās kamermūzikas, kordarbi, mūzika simfoniskajam orķestrim, korim ar instrumentiem, teātra mūzika un ironisks mūzikls.

Daces Aperānes mūzikā sastopam apburtu meiteni, sapnojošu pilsētu, dimdošu Rīgu, zaļu zvaigzni, zvanu miglā, Kunga dziesmas un tautasdziešmas, jūravas un abstrakcijas, sanošus kokus un, kā Astrīde Ivaska teiktu, “tavu nemainīgo elpu”.

MENCE

“Es dzīvoju starp ezeru un jūru,
Starp klusuma un vētras ūdeņiem
Gan saules mirgu, dzelmuļu elpu sūru
Kā varavīksne padzera no tiem.”

(Olafs Gūtmanis, no pirmā dzejoļu krājuma *Stiprie mezgli*, 1964)

Selga Mence par skandarbu: “Laikam neko labāku par dzejola pirmajām divām rindām nepateikšu. Tās ir skaistākais manas dzimtās pilsētas [Liepājas] un arī mūsu visu dzīves raksturojums. Šo Olafa Gūtmaņa dzeju jau iepriekš esmu izmantojusi dziesmu ciklā sieviešu korim *Vētras klusumā*.”

Latvijas trešā lielākā pilsēta Liepāja atrodas starp Baltijas jūru un Liepājas ezeru, kas radies, Baltijas jūrai atkāpjoties. Attālums starp jūru un ezeru ir pāris kilometru (platākajā vietā kādi trīs). Ezerā ir ornitolģisks liegums, ezers pamazām aizaug, taču joprojām ir iespējīgi liels. Jūra Liepājā ir sulīgi tumšzila, intensīva, bangaina. Liepāja ir spēcīgu vējbrāzmu un aukaina dzīvesprieka vieta.

To līdz kaulam izjuta Olafs Gūtmanis (1927–2012) – dzejnieks ar vīrišķīgiem, individuāli raupjiem un dzīļi emocionāliem pantiem, atmiņstāstu autors, aktīvs Rakstnieku sabiedrības darbinieks un atmodas laikā Latvijas Tautas frontes Liepājas nodaļas priekšsēdētājs.

Selga Mence ir ievērojama komponiste, ilggadēja JVLMA docētāja, daudzus gadus vadījusi JVLMA Kompozīcijas katedru, audzēkņu skaitā – Ēriks Ešenvalds, Jēkabs Jančevskis, Platons Buravickis. Triju Zvaigžņu ordeņa virsniece.

Selgas Mences darbu sarakstā daudz mūzikas korim *a cappella* un ar instrumentiem, daudz skaņdarbu solobalsij, virkne opusu stīgu un simfoniskajam orķestrim, rakstījusi arī ērģelēm.

Mūzika neoromantiskas iedabas, jūsmīga, nereti inkrustēta ar mūsdienīgām kompozīcijas tehnikām; var būt zīmēta lieliem triepieniem un var būt smalkmehāniski būvēta, palaikam neslēpti sentimentāla, bet vienmēr gaumes ziņā augstvērtīga. Mences mūziku augstu vērtē dziesmusvētku kopkoris. Par būtisku uzskata melodiju, tādēļ bieži pievēršas dziesmas žanram. ledvesmai labprāt smeļas latviešu tautasdzesmu avotos.

Vijolniece **LAURA ZARINA** jau vairākus gadus regulāri atskaņo latviešu komponistu mūziku. To skaitā sākotnēji pazudušo un vēlāk atdzimušo latviešu-kanādiešu komponista Jāna Kalniņa Vijolkoncertu, ko 2019. gadā izdeva Kanādas Mūzikas centrs, un latviešu-kanādiešu komponista Imanta Ramiņa Vijolkoncerta Eiropas pirmatskaņojumu, ko 2023. gadā tiešraidē pārraidīja Latvijas Radio 3 *Klasika*. Atzīmējami ir arī Pētera Vaska darbu atskaņojumi vijolei un orķestrim Latvijā un Vācijā.

Aktīva koncertdzīve kā solistei un kamermūziķei savedusi Lauru Zariņu kopā ar izciliem māksliniekiem visā Eiropā un Ziemeļ- un Dienvidamerikā. Viņa studējusi mūziku Latvijā, Vācijā un Amerikā.

Šajā tvartā Laura Zariņas rokās dzirdama itālu meistara Antonio Granjāni (*Gragnani*) vijole, kas nāk no privāta vācu patrona kolekcijas.

laurazarina.com

Pianiste **AGNESE EGLINA** trīskārt saņēmusi Lielo mūzikas balvu: *Par izcilu darbu ansamblī* (2010), *Par izcilu sniegumu gada garumā* (2020) un *Par izcilu interpretāciju* kopā ar *Sinfonietta Rīga* (2021).

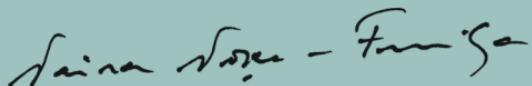
Agnese Egliņa aktīvi koncertē ar Latvijas vadošajiem mūziķiem un starptautiska līmena solistiem, veido koncertprogrammas ar izciliem instrumentālistiem.

Māksliniece regulāri atskaņo latviešu komponistu mūziku un ir veicinājusi daudzu jaundarbu tapšanu. Ieskanojusi vairākus CD. 2018. gadā kopā ar trio *Art-i-Shock* ieguvusi mūzikas ierakstu gadabalvu *Zelta mikrofons* kategorijā *Gada labākais akadēmiskās mūzikas albums*.

Agnese Egliņa muzicējusi daudzviet Eiropā, Dienvidāfrikas Republikā, Brazīlijā, Amerikas Savienotajās Valstīs un Ķīnā.

agnese-eglina.com

Zwei herausragende Künstlerinnen – Laura Zariņa (Violine) und Agnese Egliņa (Klavier) – präsentieren hier ihren Zuhörern ein farbenreiches Bouquet mit Werken lettischer Komponistinnen. Ein wunderbares Geschenk für Verehrer der lettischen Kultur auf der ganzen Welt.

A handwritten signature in cursive script, appearing to read "Vaira Viķe - Freiberga".

Vaira Viķe-Freiberga,
Präsidentin der Republik Lettland (1999-2007)

Liebe Zuhörer,

Vor Ihnen liegt eine CD mit Musik von lettischen Komponistinnen, die ich wie einen Dialog zwischen zwei Epochen konzipierte.

Wie in der Musik so auch im Leben tragen wir die Prägungen und sind zugleich die Fortsetzung.

Ich lade Sie ein, sich Zeit zu nehmen, um diesen Gedanken mit dieser Musik bewusst zu durchleben.

Oh, Kindheit, die so wellig das Leben prägt -
mal strahlend wie ein Edelstein,
mal dunkel wie das Meerestief,
wo Schrei so klanglos wird.
Oh, du schillernde Leichtigkeit,
Oh, du herbstliche Melancholie,
die mit stählerner Eleganz
das Herz des Himmels sucht!
Unvollkommen, zerbrechlich,
Hoffend und sehnend -
Ist Nähe noch zu finden?
So schön könnte alles sein.
Gebete, Glaube ...
Viel, was Heilung braucht.
Verzage nicht, mein Herz,
Das du so stark sein kannst.
Freiheit finden
Zwischen den Strömen?
Die Wellen kommen und die Wellen gehen...

Laura Zariņa

In diesem von Laura Zariņa und Agnese Eglīņa aufgenommenen Album bilden die Miniaturen der lettischen Klassikvertreterin Lūcija Garūtas einen Rahmen, in den die Werke der zeitgenössischen Komponistinnen, von denen drei im Auftrag von Laura Zariņa komponiert wurden, miteinander kommunizieren.

GARŪTA

Die Komponistin Lūcija Garūta war gleichzeitig auch eine hervorragende Konzertpianistin und Konzertmeisterin sowie eine von den Studenten geliebte Dozentin der Musiktheorie an der Musikakademie Lettlands namens Jāzeps Vītols. Sie ist auch eine der energischsten, engagiertesten und gleichzeitig auch herzlichsten lettischen Komponistinnen der romantischen Epoche in der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts, die stark von Skrjabin und auch von der französischen Musik beeinflusst war.

Das Oeuvre von Lūcija Garūta umfasst viele Klavierminiaturen und ein Klavierkonzert sowie eine Vielzahl von Sololiedern, einige Chorlieder und mehrere Kantaten und Oratorien. Zudem entstammt ihrer Feder auch eine bislang nicht aufgeführte Oper, einige symphonische Werke und ein Opus für die Orgel. Ihre während des Krieges entstandene Kantate *Gott, Dein Land steht in Flammen!*, bei deren Uraufführung die Autorin auch selbst die Orgelpartie spielte, gehört mittlerweile zum Nationalkanon Lettlands und wurde während der Sowjetzeit verschwiegen – zu offensichtlich war die Anspielung auf die Besetzung Lettlands zuerst durch die deutschen Truppen und dann durch die Sowjetunion (in diesem Zusammenhang lassen sich auch gewisse Ähnlichkeiten zur Episode „Dramatischen Moment“ in der Sequenz der punktieren Rhythmusgruppe erkennen).

Eine sehr treffende Beschreibung des Menschen Lūcija Garūta finden wir bei einem ihrer nächsten Freunde und Bühnenpartner - dem berühmten Tenor Mariss Vētra: „Würden wir Frau Garute in einer großen Gesellschaft in einem Abendkleid weit vom Klavier treffen, käme sie uns wahrscheinlich nicht besonders interessant vor. Sie hätte dann sogar nicht „sympatisch lächeln können“. Würde man sie aber an ein gutes Klavier, am besten Steinway mit drei Pedalen setzen, würde sie so erzählen, dass auch die schlechtesten Zuhörer sie erhören würden. Ihre Finger würden dann atmen und weinen... Von den rein menschlichen Freuden von Lūcija Garute kennen wir nur zwei - den Kaffee mit Süßigkeiten und die Autos. Wenn sie müde ist, braucht man ihr nur einen Kaffee anzubieten oder ein Gespräch über eine rasante Autofahrt anzufangen, um die Augen von „Lūcīte“ wieder zum Leuchten zu bringen.“

Und tatsächlich - Lūcija Garūta besaß ein eigenes BMW und war eine der ersten Frauen in Lettland, die einen Führerschein hatte.

Sie interessierte sich auch leidenschaftlich für die Errungenschaften der Menschen im Bereich der Raumfahrt. Sie sammelte alle Zeitungsartikel über dieses Thema und schrieb in den 30er Jahren die Oper *Der Silbervogel* über einen Menschen, der den Weltraum erobert wollte. In ihrer Familie wurde auch leidenschaftlich über die Astronomie, Physik und andere technische Wissenschaften diskutiert, da Roberts Krastiņš - der Mann von ihrer Schwester Olga - ein autodidaktisch ausgebildeter Physiker war und zu Hause wissenschaftliche Experimente durchführte.

Die impulsive Natur der Musik von Lūcija Garūta ist gleichzeitig ein Fluch und ein Segen ihrer Kunst, da diese manchmal die Formfragen in den Hintergrund verdrängt. Das betrifft auch ihre Gedichte, von denen viele

Die in dieses Album aufgenommenen Stücke sind ohne Anlehnung in der Literatur.

Das Stück *Daina* (ein lettisches Volkslied) ist ein typisches Beispiel für die musikalische Darstellung der Wälder und Wiesen der lettischen Heimat der Komponistin und zeigt die gefühls- und liebevolle Seite der Autorin. Im Gegensatz zu dieser Miniatur stehen die historischen Ereignisse von 1949 als des Entstehungsjahres dieses Opus – einer Zeit, als Stalin mehr als 40.000 Einwohner Lettlands (ca. 2 % der damaligen Bevölkerung) nach Sibirien deportieren ließ.

Die beiden Miniaturen *Dramatischer Moment* und *Das Gebet* sind gute Beispiele für den kosmischen Drang der Komponistin und bilden eine thematische Einheit. Dagegen überrascht bei der Miniatur *Der Herbst* die Ablösung des für Garūta typisch schwermutigen Anfangs im b-Moll durch die vitale Episode in Fis-Dur, was auch gleichzeitig von der Vorliebe der Komponistin für die Tonarten mit vielen Vorzeichen zeugt.

Auch der Aufbau von *Largo e Andante religioso* erinnert an dieses Schema – zum Beginn des Stücks hören wir das traurige Gedelied *Barkarole*, bis dieses in der dritten Minute von einem mitreisenden *Andante religioso* abgelöst wird. Der berühmte Komponist und Musikkritiker Jēkabs Graubīš sieht darin ein typisches Formmittel für das Werk dieser Komponistin: “[Garūta] nimmt öfters ein kleines Motiv (das bei Liedern meistens länger als bei den Instrumentalkompositionen ist) und wiederholt dieses gerne unverändert (was den Zuhörer auch zuweilen ermüden lässt) und setzte es in den Lagen immer höher, bis dieses im gewünschten Zenit erstrahlt.”

STIVRINA

“Die Wellen kommen und gehen | den Sand in den Dünen treibend | So kommen und gehen die Tage | den Bernstein darin suchend” (aus dem Buch *Bernsteinstücke. Liebeserzählungen und Überlegungen* von Zenta Maurīja).

Renāte Stivrīna kommt aus Latgale – der südöstlichen Region Lettlands. Da sie seit geraumer Zeit in der polnischen Stadt Gdansk an der Ostsee lebt, erklingen auch in ihrer Musik immer mehr wasserbezogene Motive.

Die Autorin selbst hat über das neue, mit Unterstützung des erhaltenen Autorstipendiums entstandene Opus, Folgendes gesagt:

“Die klangliche Grundlage der Musik besteht aus den Kryptogrammen der Vor- und Nachnamen von Laura Zariņa und Zenta Maurīja: das ist das Grundmotiv mit seinen Variationen, das aus Kombinationen der entsprechenden Silben und Buchstabenklängen besteht.”

Das oben zitierte Gedicht von Zenta Maurīja erinnert an das kosmische Zeit- und Raumgefühl: die Wellen und das Leben symbolisieren die Ewigkeit, wobei das Leben aus einer Anreichung von durch die Zeit begrenzten Einheiten von Tagen besteht. Die Bernsteinstücke symbolisieren sinnvolle und wichtige Anhaltspunkte, welche die kosmischen Weiten greifbar machen. Dadurch ist das eine Reise nicht nur in den Weiten der Ewigkeit, sondern vor allem im Raum, im Zeitgefühl und in der Art der Erfüllung dessen.

Zenta Maurīja (1897–1978) war eine berühmte Lektorin und Schriftstellerin sowie die Begründerin des Ganders des literarisch-philosophischen Essays in der lettischen Kultur. Nach dem zweiten Weltkrieg emigrierte sie nach Schweden und arbeitete dort als Dozentin an der Universität Uppsala. Bekannt geworden ist sie insbesondere durch ihr Essay über Dostojewski, zudem war sie die Lebensgefährtin des Schriftstellers Konstantīns Raudive.

• Renāte Stivriņa ist Komponistin, Organistin und Veranstalterin.

Ihr Gesamtwerk umfasst mehr als 100 Stücke, darunter instrumentale Kammermusik, Musik für die Orgel Solo und zusammen mit anderen Instrumenten, mehre Chorwerke (hauptsächlich sakralen Inhalts), Werke für Stimme und Instrumente sowie einige Stücke aus dem Bereich der elektronischen Musik. Seit 2009 ist sie ein Mitglied der Komponistenvereinigung Lettlands. Ihre Musik ist oft von der Malerei, vor allem von den Werken von Wassili Kandinsky, Mark Chagall, Huan Miro und Mark Rothko inspiriert.

Zudem gehören zu den Werken der Komponistin die Kinderoper *Die singende Pipi*, das Musical *Musikalisches Espresso oder die Traumodyssee*, das mit dem am 21. September 2022 im Rahmen des Festivals *Warschauer Herbst* überreichten Preis der Komponistenvereinigung Polens ausgezeichnet wurde.

Seit 2023 ist sie die leitende Organistin des Franziskanerklosters in Gdynia. Ihre Vorliebe gilt der Erforschung und der Interpretation der französischen Orgelmusik, wobei ihr Interesse nicht nur den niedergeschriebenen, sondern auch den improvisierten Werken gilt. Sie ist oft als Organistin sowohl in Polen als auch in Lettlands, Litauen, Deutschland und in den Niederlanden zu hören.

Zudem veranstaltet sie Kammermusikkonzerte, bei denen auch die lettische Musik, darunter ihre eigene, zu hören ist.

Renāte Stivriņa hat Komposition in Krakau sowie Kinomusik und die audiovisuelle Kunst an der Hochschule für Film, Fernsehen und Theater in Łódź studiert.

VEISMANE

Über das Stück *The Target* für Violine solo hat die Autorin Anna Veismane selbst gesagt: "Die Bezeichnung des Stücks kann auf zwei verschiedenen Arten interpretiert werden: die eine Bedeutung ist das Ziel, das von fliegenden Pfeilen getroffen wird und die andere der Zweck, die Zielrichtung von Ideen und Ereignissen des Lebens. Die Struktur der virtuosen und bewegten Violinstimme erinnert an den Flug eines Pfeiles, der zeitweise in Stocken gerät und dann auf einem Punkt landet. Die Originalversion wurde für zwei Violinen geschrieben."

•

Die Musik von Anna Veismane ist stilistisch vielseitig und reicht von expressiven, von Dramatik durchströmten Orchesterwerken bis zur feinen Kammermusik und jazzigen Stücken. Ihre Inspirationsquellen sind öfters andere Kunstarten, zum Beispiel Poesie und darstellende Kunst.

Einen Großteil ihres Oeuvres bildet die instrumentelle Kammermusik für verschiedene Zusammensetzungen und mehrere Werke für Stimmen und Instrumente.

Die literarisch-musikalische Konzertaufführung *Das gelbe Trottoir/ Der gelbe Gehweg* mit den Texten von Monta Kroma - einer der literarischen Modernistin des 20. Jahrhunderts – und der Musik von Anna Veismane wurde 2023 mit dem Großen Musikpreis Lettlands in der Kategorie *Kammeraufführung des Jahres* ausgezeichnet. Diese Aufführung ist in Zusammenarbeit mit der Schauspielerin Guna Zariņa, der Flötistin Maija Zandberga, dem Fagottspieler Jānis Semjonovs und dem Pianisten Rihards Plešanovs entstanden.

Anna Veismane ist auch Musikproduzentin und Radiomoderatorin beim Staatlichen Rundfunksender Radio 3 *Klasika*, unterrichtet zudem Komposition bei der Kunstschule der Region Ādaži und Veranstalterin des Wettbewerbs für neue Musik *Klangtöne von Ādaži*.

PAIDERE

Die Komponistin Ruta Paidere hat ihr Stück *Lines. Points of intersections* wie folgt charakterisiert:

"Meine innere musikalische Vorstellung für dieses Stück ist während des Besuchs der Ausstellung mit den Werken der herausragenden deutsch-venezuelischen Künstlerin Gertrud Louise Goldschmidt, Pseudonym Gego (1912–1994) entstanden. Ihre Werke werden von einer unermesslichen Vielfalt und der Klarheit von einzelnen Linien gekennzeichnet.

In ihrer Kunst faszinierte mich die gewagte Leichtigkeit und fast übernatürliche Durchlässigkeit. Ich wurde sehr von der Kraft ihrer Ideen und insbesondere von deren technischen Umsetzung beeindruckt.

Daher war meine Absicht, die beiden Instrumente – das Klavier und die Violine – in einem Klanggebilde zu vereinigen, das aus Hunderten von feinen und elastischen Metalllinien besteht, die auf eine mysteriöse Art und Weise im Raum sichtbar werden. Der Klang und die Spielart der Klavierstimme bestehen hauptsächlich aus für die Violine typischen Eigenschaften und Techniken wie zum Beispiel Pizzicato, Tremolo oder Arpeggien. Auf jeden Fall ist das aber die Linie einer Stimme, die im Gegensatz zum möglichen Orchesterklang des Klaviers steht, auf das ich absichtlich verzichtet habe.

Das Stück *Linien. Kreuzpunkte* wurde 2014 für die Pianistin Vineta Sareika und die Geigerin Lauma Skride komponiert, die dieses Opus uraufgeführt hatten."

•

Ruta Paidere hat Musik in Lettland, Deutschland und England studiert. Seit 2016 ist die Professorin im Fachbereich Musiktheorie und Komposition an der Hochschule für Musik und Theater Hamburg.

Sie hat Musik für verschiedene Ensembles und Solo Musikern komponiert, die ihre Musik in Lettland und anderenorts in Europa aufführen, und schreibt Essays über verschiedene Themen in der lettischen Presse.

Ihre Komposition *Tempera* für Streichorchester wurde für den Großen Musikpreis 2012 nominiert.

KEZBERE

Die Entstehungsgeschichte ihrer Komposition *Eine andere Stimme* hat Sabīne Kezberē wie folgt beschrieben: "Die Dichterin Jana Egle hat mir mal ihr Gedichtband *Der eiserne Himmel* geschenkt. In diesem fand ich das Gericht, das mich auf eine besondere Art angesprochen hat und zur Grundlage für das Stück *Eine andere Stimme* wurde. Dieses Gedicht berührte mich mit seiner Sinnlichkeit und Wahrhaftigkeit. Daraus ist diese intuitive und vollständig auf Empfindungen basierte Komposition entstanden."

"ich spreche mit dir mit einer anderen Stimme
aus Urzeiten
als die Frauen noch Kinder und Herd hüten
und ewig auf die Heimkehr warten

und dann kommt er
der stärkste und schönste
und die Höhle riecht nach Schweiß und
frischem Blut
als Zeichen der Fülle
wenigstens bis zum nächsten Vollmond
und er schaut schweigend
in die erröteten Gesichter der schlafenden Kinder
und sie nimmt den Lehmtopf von der Glut
und legt das Feuer nach
und umarmt ihn von hinten
und sagt mit warmem Schaudern
komm essen und dann lass dich waschen

so ist meine Stimme
wenn ich mit dir spreche"

(Jana Egle)

Jana Egle (1963) ist eine herausragende Dichterin, Autorin von mehreren Geschichten und Liedertexten, deren Werk mit mehreren Literatur- und Kulturpreisen ausgezeichnet wurde. Zudem ist sie ein fester Bestandteil und Antrieb des kulturellen Lebens der Region Kurzeme.

.

Beim Komponieren sucht Sabīne Kežbere das Gleichgewicht zwischen dem Emotionalen und dem Rationalen. Sie komponiert für akustische Musikinstrumente. Ihre Musik entsteht vorwiegend intuitiv als das Ergebnis einer meisterlichen Verbindung von Harmonie, Faktur, Rhythmus und Klangfarben.

Ihr Oeuvre umfasst instrumentale Kammermusik, Chorlieder, einige Orchesterwerke sowie Opuse für Stimme und Instrumente.

Die Werke von Sabīne Kežbere sind auf Festivals und Wettbewerben zu hören und wurden bereits in der Carnegie Hall und im Alfred Cortot-Saal sowie auf den Festivals Aparate 2023 un Afekt 2022, "Tagen der neuen Musik Lettlands", Ung Nordisk Musikk in Reykjavík (2012) und Kopenhagen (2011) aufgeführt, ihr Werk Monologue 31 war bei den "ISCM World New Music Days 2013" in Bratislava zu hören. Ihre Kompositionen wurden in einigen

Alben aufgenommen. 2011 erhielt Sabīne Kezberē den Tālivaldis Kēniņš-Preis. Seit 2022 ist sie Mitglied der Komponistenvereinigung Norwegens.

Sabīne Kezberē hat bei Selga Mence an der Musikakademie Lettlands namens Jāzeps Vītols studiert und dort den Master-Grad in Komposition erworben. Zudem hat sie auch an der Musikakademie Norwegens studiert, wo sie sich durch Impulse von Lasse Thoresen insbesondere für Spektromorphologie interessierte.

APERĀNE

“Ich hatte das schon erlebt
In diesem Augenblick
Als mein Herz so schwer war wie Blei...
Ich kenne jetzt alles
und bin wie ein grüner Wald...”

(ein Fragment aus dem Gedicht *Die Wasser treten über die Ufer* aus dem Gedichtband *Der Fußgänger und die Ewigkeit* von Māris Čaklais 1967)

Dace Aperāne hat selbst dazu gesagt: “Dieses für die Violinistin Rasma Lielmane gewidmetes Stück wurde größtenteils von dem Prosa-Gedicht *The sodden moss.... des slowenischen Dichters Aleš Debeljak (1961-2016)* inspiriert, in dem es um eine “unbekannte Melodie mit schwer wahrnehmbarem Text” beim kalten Winterwetter “beim Drehen von ungleichen Kreisen auf dem halb gefrorenen Wasser” geht, wenn die wie aus dem Unterbewusstsein aufsteigenden Bildern auf die etwas hoffnungsvolleren Empfindungen treffen.

Sowohl in dem Hauptmotiv dieses Opus als auch in der vierten und achten Variation sind Themen zu hören, die für mich diese “unbekannte Melodie” symbolisieren.

Als ich dieses Werk geschrieben und durchlebt hatte, habe ich einen Teil des Gedichts von Māris Čaklais gelesen, der mir die emotionale Botschaft dieses Stükkes offenbar hat – auch noch gravierenden Erlebnissen in unserem Leben ist es möglich, einen Neuanfang zu wagen und mit einer Hoffnung zu leben. Daher habe ich dieses Zitat auch in die Partitur von “Phantasie in Variationen” aufgenommen.”

Das Stück besteht aus einem Thema mit acht Variationen. Die erste Variation beginnt bei 1:40. Den Wiederklang “Einer unbekannten Melodie” können wir im Abschnitt von 4:04 bis 5:35 und am Ende des Opus in der letzten Variation erhören, die bei 9:12 beginnt.

Der Dichter Māris Čaklais (1940–2003) mit seiner lakonischen, aber gleichzeitig umfassenden Sprache, den definierenden, aber gleichzeitig poetischen Formulierungen und seiner autonomen Denkweise gehört zum literarischen Olymp der lettischsprachigen Literatur der zweiten Hälfte des 20. Jahrhunderts, der heutzutage unbegründet etwas in Vergessenheit geraten ist.

Die Komponistin Dace Aperāne ist in der Familie von Exil-Letten in Kanada geboren und lebt seit einigen Jahren in den USA, wo sie als Musiklehrerin und Komponistin arbeitet und zu einer zentralen Figur des gesellschaftlich-

kulturellen Lebens der Exilletten in den USA und Lettland geworden ist. Seit den 70er Jahren ist sie maßgebend an der Organisation des musikalischen Lebens in den USA und Kanada beteiligt und war auch die Vorsitzende des Fachbereichs Musik beim Weltbund der freien Letten und ist eine der Leiterinnen des Lettischen Kulturvereins *Tilts*. Die von der Komponistin seit den 90ern Jahren organisierten Meisterklassen für junge Musiker zu einer Talentschmiede für viele angehende Musiker geworden. Für ihren unermüdlichen Einsatz wurde Dace Aperāne 2015 mit dem Großen Musikpreis Lettlands ausgezeichnet. Sie ist auch die Trägerin des Drei-Sterne-Ordens als der höchsten staatlichen Auszeichnung Lettlands.

Das Oeuvre von Dace Aperāne umfasst einige Klavierstücke, instrumentelle und vokale Kammermusik, Chormusik, Stücke für den Symphonieorchester, Chor mit Instrumenten sowie Theatermusik und ein ironisches Musical.

In ihrer Musik treffen wir ein verzaubertes Mädchen, eineträumende Stadt, ein bebendes Riga, einen grünen Stern, eine Nebelglocke, die Herrscher – und Volkslieder, eine Meerestimme und Abstraktionen, die klingenden Bäume und mit Worten von Astrida Ivaska gesagt, „deinen unveränderten Atem“.

MENCE

„Mein Leben zwischen See und Meer
Den stillen und den stürmischen Gewässern
Von Strahlen der Sonne und Tiefen des Wassers
Wie ein Regenbogen trinke ich von beiden“

(Olafs Gütmanis, aus dem ersten Gedichtband *Feste Verbände*, 1964)

Die Komponistin Selga Mence hat über dieses Stück geschrieben: „Ich finde, dass das Stück am besten durch die ersten zwei Gedichtzeilen beschrieben wird. Das ist die schönste Beschreibung meiner Heimatstadt [Liepāja] und auch unseres Lebens insgesamt, das ich kenne. Ich habe diese Lyrik von Olafs Gütmanis bereits beim Liederzyklus „Die Stille im Sturm“ für Frauenchöre verwendet.“

Liepāja - die drittgrößte Stadt Lettlands - liegt zwischen der Ostsee und dem Liepāja-See, der durch den Rückzug der Ostsee entstanden ist. Der Abstand zwischen diesen ist lediglich ein paar Kilometer (an der weitesten Stelle vielleicht drei). Da der See in einem Vogelschutzgebiet liegt, wächst dieser allmählich zu, ist aber noch immer beeindruckend groß. Die Ostsee dagegen ist in Liepāja tiefblau, intensiv und stürmisch. Daher ist Liepāja im „vom Winde verweht“ im wahrsten Sinne des Wortes und steht für einen Ort der stürmischen Lebensfreude.

Das war auch das Lebensgefühl des Schriftstellers Olafs Gütmanis (1927-2012) – eines Dichters mit männlichen, eigenartigen und tief emotionalen Versen, eines Autors von Lebenserinnerungen, der auch ein aktives Mitglied der Schriftstellervereinigung Lettlands und während der Wiederherstellung der Unabhängigkeit Lettlands der Vorsitzende der Liepāja-Abteilung der lettischen Volksfront war.

Die Komponistin Selga Mence ist auch gleichzeitig eine der bekanntesten Dozentinnen an der Musikakademie Lettlands namens Jāzeps Vitols, die viele Jahre auch den Fachbereich Komposition der Akademie leitete und zu

deren Schülern solche berühmten Komponisten wie Ēriks Ešenvalds, Jēkabs Jančevskis und Platons Buravickis gehören. Sie ist auch die Trägerin des Drei-Sterne- Ordens.

Selga Mence hat viele Stücke für Chor *a cappella* und mit Instrumenten sowie viele Solostücke und Opuse für Streicher und Symphonieorchester sowie einige Orgelkompositionen geschrieben.

Ihre Musik gehört zur Stilrichtung der Neoromantik und ist mitreißend, oft unter Verwendung von zeitgenössischen Kompositionstechniken; diese kann sowohl mit einem großzügigen als auch einem feinen Duktus gezeichnet, zeitweise auch ungeniert sentimental sein, bleibt aber immer geschmackvoll in ihrem Ausdruck. Die Chorwerke von Selga Mence gehören zu den beliebtesten Stücken bei den berühmten Sängerfesten. Ihre Musik wird durch eine Melodie gekennzeichnet, was ihre Vorliebe für das Liedergenre erklärt. Viele ihrer Lieder wurden durch die lettischen Volkslieder inspiriert.

Die Violinistin **LAURA ZARIŅA** widmet sich bereits seit einigen Jahren der Musik von lettischen Komponisten. Zu den wichtigsten Aufführungen zählen, die das ursprünglich verschollene und später wiederentdeckte Violinkonzert des lettisch-kanadischen Komponisten Jānis Kalniņš, das 2019 vom Musikzentrum Kanadas auf CD herausgegeben wurde, sowie die Uraufführung des Violinkonzerts des lettisch-kanadischen Komponisten Imants Ramiņš in Europa, die 2023 vom Rundfunk Lettlands auf dem Sender Latvijas Radio 3 "Klasika" des Staatlichen Rundfunks live übertragen wurde. Zu den herausragenden Aufführungen gehören auch die Werke von Pēteris Vasks für Violine und Orchester in Lettland und Deutschland.

Während ihrer aktiven Konzerttätigkeit hat Laura Zariņa als Solistin und Kammermusikerin zusammen mit mehreren hervorragenden Künstlern vielerorts in Europa sowie Nord- und Südamerika musiziert. Ihre musikalische Ausbildung erhielt sie in Lettland, Deutschland und in den USA.

In dieser CD-Aufnahme spielt Laura Zariņa auf einer Violine des italienischen Geigenbauers Antonio Gragnani, einer Leihgabe eines privaten deutschen Mäzens.

laurazarina.com

Die Pianistin **AGNESE EGLINA** wurde dreimal mit dem Großen Musikpreis Lettlands - "Für hervorragende Darbietung in einem Ensemble" (2010), "Für hervorragende Darbietung während eines Jahres" (2020) und "Für eine hervorragende Interpretation" zusammen mit dem Ensemble Sinfonietta Rīga (2021) – ausgezeichnet.

Agnese Eglīna musiziert aktiv sowohl mit den führenden Musikern Lettlands als auch internationalen Solisten und gestaltet ihre Konzertprogramme mit hervorragenden Instrumentalisten.

Die Künstlerin interpretiert auch regelmäßig Musik lettischer Komponisten und war beim Entstehen von mehreren neuen Stücken beteiligt. Ihre Aufnahmen sind auch auf CDs erschienen. Im Jahr 2018 erhielt sie zusammen mit dem Trio Art-i-Shock den Preis für die beste Musikaufnahme "Das goldene Mikrofon" in der Kategorie "Das Beste akademische Musikalbum des Jahres".

Agnese Eglīna ist vielerorts in Europa, aber auch in Südafrika, Brasilien, in den Vereinigten Staaten von Amerika und in China aufgetreten.

agnese-egrina.com

